

Úvodní slovo

Milí kolegové a přátelé, představitelé měst a krajů, pracovníci úřadů, dopravní odborníci, zájemci o udržitelnou mobilitu,

letní vydání čtvrtletníku jsme pro vás připravili s ohledem na aktuální dění, které je i v oblasti mobility velice nestabilní. Řada akcí, která se měla konat v průběhu jarních měsíců se v přesunula na léto a podzim, podobně je to také v případě připravovaných akcí CIVINETem. V nadcházejících měsících se společně uvidíme celkem 4x, věříme však, že akce, které jsme museli přesunout budou pro vás účastníky dostatečnou kompenzací za zrušené aktivity v jarním období.

Sekretariát CIVINETu již nyní připravuje program na příští rok, hledáme náměty a nápady na aktivity, které by vás mohly zajímat a plánované aktivity pečlivě zvažujeme i z hlediska geografického, abychom pokryli dostatečně celé území České i Slovenské republiky.

Pokud tedy máte zájem uspořádat ve vašem městě nějakou akci, nebo máte námět, který by mohl zaujmout účastníky z jiných měst, neváhejte a napište nám.

Přejeme vám příjemné čtení a brzy se těšíme na viděnou.

Váš sekretariát CIVINET

Sdílená Rekola v brněnském provozu, zdroj: databáze CDV

OBSAH

Str. 1. - Úvodní slovo

Str. 2. - **Téma čísla: Mikromobilita**

Sdílené elektrokoloběžky – příležitost nebo slepá ulička?

Str. 3. - **Z událostí sítě CIVINET Česká a Slovenská republika**

Zúčastněte se připravovaných akcí sítě CIVINET

Z prostředí měst k udržitelné mobilitě

Pandemie Covid-19 a udržitelná mobilita

Str. 4. - Mezinárodní seminář prozradil jak nakládat s daty v cyklo dopravě

Připravuje se nová metodika SUMP 2.0

Str. 5. - Jak se stát člene CIVINETu

Kontakty

Téma čísla: Mikromobilita

Sdílené elektrokoloběžky – příležitost nebo slepá ulička?

Střemhlavě stoupající trh s nejrůznějšími sdílenými lehkými elektrickými vozidly již dokázal překvapit světová města a vyvolat rozporuplné reakce a adaptační městské politiky – od nečinnosti měst přes zavádění nejrůznějších pravidel a regulací, která mají za úkol omezit sdílené elektrokoloběžky, až po povolování pouze sdílených elektrokoloběžek[1].

Technologické inovace se ve městech často šíří v předvídatelných cyklech: prvotní okouzlení uživatelů a investorů je následováno postupným propadem a zklamáním z odkládané revoluce, po které se technologie znovu objeví, už adaptována a začleněna do dlouhodobě stabilnějších mobilního a infrastrukturního systému města. Otázkou je, zda tento scénář bude platit i v případě sdílených elektrokoloběžek a zda tedy zůstane po prvotní prudké expanzi trhu něco víc než jen vraky koloběžek poházených po městě.

Sdílená odpovědnost za udržitelnost

Príslibem sdílených služeb elektro-mikromobility je rychlá, čistá, udržitelná a flexibilní městská mobilita – což jsou přínosy primárně pěších a cyklistických měst. Na rozdíl od cyklistiky a chůze však elektrokoloběžky ve městech prudce expandují díky jejich dostupnosti a zároveň klesající fyzické náročnosti mobility. V podstatě absolutní přizpůsobitelnost těchto lehkých sdílených elektrických vozidel na míru potřebám jejich uživatelů vytváří alternativu osobnímu vlastnictví i osobním automobilům.

Přímé dopady těchto služeb na životní prostředí jsou pak silně závislé na podobách služeb a jejich využití. Podrobnější analýzy environmentálních dopadů – například analýzy životního cyklu vozidel[2] – berou v potaz průměrný skutečný, nemodelový životní cyklus kol nebo koloběžek, jenž je často náhle ukončen nejenom vandalizmem (např. házením do vodních toků), ale i znehodnocením samotným poskytovatelem služby, pro něhož je demolice vozového parku nejlevnějším a nejjednodušším řešením – příkladem může být ničení desítek tisíc sdílených elektrokol a koloběžek, pokud jejich provoz není ekonomicky efektivní[3]. Nehledě na to, že většina největších společností provozujících elektrokoloběžky teprve pomalu přechází na zelenou energii a k uhlíkové neutralitě se při troše štěstí přiblíží zhruba za 10 let. Elektrické koloběžky jsou propagovány jako ekologická alternativa ke krátkým cestám autem, ale ukazuje se, že místo toho nahrazují spíše chůzi, cesty na kole nebo veřejnou dopravu. Data sebraná ve francouzských městech ukazují, že 44 % místních uživatelů elektrických koloběžek by šlo pěšky, kdyby neměli k dispozici koloběžku a 30 % by použilo veřejnou dopravu. Pouze 8 % by použilo osobní či sdílené auto nebo taxi[4]. Diskurzivní rozpor mezi proklamovanou odpovědností společností provozujících elektrokoloběžky vůči městům a životnímu prostředí a zájmem investorů o růst a zisk vzbuzuje vůči těmto službám nedůvěru.

Praktické aspekty zavádění sdílené mikromobility pro česká města

- Větší množství vzájemně si konkurujících služeb vede často k zahlcování prostoru, zejména pro pěší. Pokud navíc neexistuje integrační systém služeb pro sdílenou mobilitu, velký výběr menších služeb vytváří další bariéry ve využívání těchto služeb (registraci, specifika užívání a vracení vozidel apod.).
- Služby, které nejsou navázány na místní ekonomiku a poměry, jsou zranitelnější vůči náhlým změnám provozovatelů. Pro většinu měst je efektivnější a stabilnější určit strategii podpory mikromobility partnerstvím s provozovatelem služeb, jasnou definicí přínosů a rizik a hledáním způsobů financování, spíše než nechat v městském prostoru bojovat o zisk různé provozovatele.
- Sdílená e-mikromobilita nepochybně nabízí flexibilitu a dostupnost a snaží překonávat vzdálenosti pro mnohem širší veřejnost. Ale přestože přispívá ke snižování závislosti na automobilech, neexistuje dost dobrých důvodů k tomu, aby plošně nahrazovala obecně levnější, zdravější a zelenější dopravní prostředky poháněné pouze lidskou silou. Navíc, jak ukazuje Popin Cosman[5], přenášení faktorů, které činí cestu automobilem atraktivnější (rychlost v segregovaných koridorech) i na další dopravní módy nejen odrazuje anebo vylučuje pomalejší, ale rovněž má do jisté míry podobné dopady na městskou strukturu, délky cest anebo fragmentaci krajiny.
- Sdílená e-mikromobilita je efektivní ve městech krátkých vzdáleností s dobrou infrastrukturou, sama však tyto podmínky nevytváří, a v některých dravých a bezohledných podobách může jít i proti jejím zájmům – sdílená mobilita by neměla být zaváděna na úkor veřejného prostoru, chůze a osobních kol, ale měla by vytvářet tlak na zlepšování jejich podmínek a vytváření měst a míst přátelských k aktivní mobilitě.

- [1] <https://www.theguardian.com/politics/2020/jun/20/rented-e-scooters-ride-to-the-rescue-of-english-commuters-as-covid-lockdown-eases>
- [2] <https://doi.org/10.3390/su12051803>; <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/ab2da8>
- [3] https://www.vice.com/en_us/article/5dz94x/uber-acquisition-jump-bikeshare-destroyed-thousands-of-bikes
- [4] <https://www.bbc.com/future/article/20200608-how-sustainable-are-electric-scooters>
- [5] <https://www.routledge.com/Bicycle-Utopias-Imagining-Fast-and-Slow-Cycling-Futures/Popan/p/book/9780367582241> s. 96-99

- Jana Kočková -

Z událostí sítě CIVINET Česká a Slovenská republika

Zúčastněte se připravovaných akcí sítě CIVINET

Spolek CIVINET Česká a Slovenská republika pro vás na druhou polovinu letošního roku připravil řadu tematických akcí, jejichž témata vzešla z vašich požadavků. Akcí jsme připravili širokou škálu, proto věříme, že si každý vybere dle svých požadavků a představ.

V srpnu navštívíme Trenčín, kde nám město představí svá problémová místa v oblasti mobility, budeme společně diskutovat, jak by Trenčín mohl řešit vybrané problémy v cyklistické dopravě a parkování a společně pak budeme sdílet dobrou praxi z našich měst. Zapojíme po odborné stránce do konzultace také odborníky na dopravu. V rámci akce budou představeny také novinky v oblasti cyklistické dopravy na národní úrovni a aplikace, které mohou města využít pro podporu rozvoje cyklodopravy.

Začátek září patří konferenci CIVINET spojenou s workshopem, tématem celé akce bude participace veřejnosti na udržitelném rozvoji a strategickém plánování měst. V dopoledním programu odprezentují své postřehy a zkušenosti zástupci z řad odborníků z českých a slovenských institucí a měst, představíme si slovenskou platformu pro podporu a spolupráci v oblasti participace. Po obědové pauze bude následovat odborný workshop, kde si vysvětlíme principy nastavení participačního procesu v měřítku strategického plánování, dozvíme se, proč veřejná projednání ke strategickým městským dokumentům nedisponují vysokou účastí veřejnosti, sestavíme si v menších skupinách společný participační plán. Workshop je určený pro zkušené i úplné začátečníky, dle úrovně budou vytvořeny skupinky účastníků. Po workshopu bude následovat Valná hromada spolku, kde si mimo jiné určíme,

jakým tématům se chceme věnovat v příštích dvou letech. Večer bude neformální doprovodný program.

Druhý den po konferenci a workshopu se přesuneme v ranních hodinách do Zlína, kde začne program **exkurze k představení řešení v oblasti cyklistické dopravy města**. Zlín nám představí, co se podařilo, co připravuje a jaké plány má do budoucna. Pokud vyjde počasí, podnikneme také komentovanou vyjížďku na kolech ulicemi města. Po obědové pauze se přesuneme do Otrokovic, kde nás na krátké vycházce městem seznámí s každodenními problémy v městské mobilitě na příkladech v ulicích města, následně pak Otrokovice v rámci prezentace představí projekty a opatření, které se realizovala a jež jsou v plánu.

Poslední akcí v tomto roce bude **seminář k představení dobré praxe a projektů v oblasti udržitelné mobility města Litoměřic**. Na této akci se můžete inspirovat a diskutovat, jak se menšímu českému městu podařilo realizovat řadu úspěšných projektů. Součástí bude také prezentace ze strany neziskového sektoru k aktivitám a osvětovým kampaním na podporu každodenní pěší a cyklistické přepravy městem.

Registrace na akce bude zahájena v polovině července, nyní sestavujeme podrobný program ke všem uvedeným akcím. Pozvání na jednotlivé akce rozešleme na emailové kontakty a zveřejníme na webových stránkách www.civinet.cz.

Věříme, že výčet témat je opravdu rozsáhlý, v současnosti jsme zahájili příprav aktivit na rok 2021, kde chceme výběr témat ještě více rozšířit a geograficky také rozprostit po celém území České a Slovenské republiky. Plánujeme také zahraniční exkurzi, která bude zahrnovat téma parkování, které řeší téměř každé město.

- Michal Bajgart -

Z prostředí měst k udržitelné mobilitě

Pandemie Covid-19 a udržitelná mobilita

Jak reagovali aktéři mobility po celém světě na pandemii a jak se můžeme z krize COVID-19 poučit? Odpověď na tyto otázky i možná řešení dalších dopravních výzev, kterou s sebou pandemie koronaviru přinesla, hledali přední světoví dopravní experti na květnové konferenci „TUMI goes on a Live Stream to fight Corona in Transport“, organizované globální iniciativou pro implementaci udržitelné mobility TUMI (Transformative Urban Mobility Initiative).

Globální krize vyžaduje globální koordinaci a společné řešení nových výzev v otázkách zdraví, udržitelného rozvoje a životního prostředí. Jak na konferenci zaznělo, krize spjatá s pandemií zdůraznila potřebu udržitelné mobility a ukázala, že je nutné se změnit současné dopravní plánování, tak aby byl dopravní systém měst schopen pružněji reagovat. Je třeba mít dlouhodobou vůdčí vizi v průběhu krize i po ní a zaměřit se při tom na otázky kompaktnosti měst, bezpečnosti, čistoty veřejné dopravy, důvěry cestujících

a zlepšení kvality vzduchu a veřejného zdraví. Města by měla být schopna operovat s různými scénáři vývoje situace a být připravena i na potenciální další vlny pandemie, a z tohoto důvodu je třeba testovat možné strategie v různých fázích pandemie a zjišťovat jejich účinnost.

Na podporu udržitelné mobility a potlačení negativních dopadů epidemiologických opatření na dopravu přijímala města po celém světě v hlavní vlně pandemie Covid-19 řadu nejrůznějších opatření. Častým řešením bylo například zavedení tzv. pop-up bike lanes neboli dočasných rozšíření pruhů vyhrazených cyklistům na komunikaci, tak aby mohla být snáze dodržena vzdálenost cyklistů 1,5 m. Pop-up bike lanes byly zavedeny v nejprve v Berlíně a poté i v několika jiných německých městech a následně např. také v Budapešti, Paříži nebo v Bogotě či v New Yorku. V řadě měst byly prodlouženy uzavírky ulic pro osobní automobily v souvislosti se stavebními úpravami komunikace a prostor byl ponechán pro aktivní mobilitu (Paříž, Miláno, Berlín,

Oakland ...). Důležitým podpůrným opatřením bylo v rámci cyklistické dopravy i ponechání otevřených opraven na jízdní kola a cykloprodejen v době uzavření ostatních provozů (např. Berlín). Tato opatření byla velmi kladně přijímána ze strany obyvatel a značně pomohla zvýšit cyklistickou dopravu ve městech. Obdobná opatření byla zaváděna také v oblasti pěší dopravy, kdy byly dočasně rozšířeny pěší zóny a chodníky či seřizena světelná signalizační zařízení na křižovatkách tak, aby byla upřednostněna pěší doprava před automobilovou dopravou a u přechodů se netvořily velké skupiny čekajících chodců. Vzhledem k negativním ekonomickým dopadům pandemie na veřejnou dopravu (snížení tržeb z prodeje lístků, nižší frekvence spojů) čelí městská hromadná doprava výzvě v podobě obnovení důvěry cestujících v její bezpečnost a do budoucna je tak klíčové zajištění dostatečné informovanosti cestujících i dostatečně prostorných vozidel umožňujících dodržovat bezpečnou vzdálenost.

V kontextu této situace je tak třeba nabídnout cestujícím alternativní udržitelné způsoby dopravy tak, aby ti, kteří nechtějí veřejnou dopravu využívat, upřednostnili cyklistickou či pěší dopravu před osobním automobilem a aby i po rozvolnění mimořádných opatření nedošlo k nadměrnému nárůstu individuální automobilové dopravy. Zároveň lze krizi COVID-19 chápat jako příležitost ukázat obyvatelům pozitivní vliv aktivní mobility na zdraví i na životní prostředí.

- Alena Klímová -

Mezinárodní seminář prozradil jak nakládat s daty v cyklo dopravě

Nadace Partnerství ve spolupráci s hl. m. Prahou a za finanční podpory projektu „Mobility change, not climate change (Cyclurban+)“ financovaného německým **Ministerstvem životního prostředí**, programu EUKI, uspořádala odborný mezinárodní seminář k využití dat pro rozvoj cyklistické dopravy ve městech. Sedmdesátka účastníků z měst ČR, krajů, neziskových organizací i cykloprůmyslu se sešla 16. června 2020 v pražském CAMPu.

Seminář Data a cyklo doprava, autor: Daniel Mourek

Odpolední část semináře byla věnována sběru dat pomocí moderních technologií typu heat map z aplikací Na kole Prahou či od z údajů účastníků kampaně Do práce na kole. Zástupce Operátora ICT Praha představil současný stav

automatického sčítání cyklistů v Praze a frontend data ze sčítačů na městské datové platformě **Golemio**.

Účastníci na semináři Data a cyklo doprava, autor: Daniel Mourek

Videozáznam všech prezentací naleznete na [youtube](https://www.youtube.com), včetně odkazů na konkrétní prezentace.

- Daniel Mourek, Nadace Partnerství -

Připravuje se nová metodika SUMP 2.0

Konsorcium partnerů FD ČVUT v Praze, Univerzita Pardubice, VŠE Praha a spolek Partnerství pro městskou mobilitu **aktualizuje v roce 2020 metodiku plánů udržitelné městské mobility, tzv. SUMP 2.0**. Základem aktualizace jsou průběžné konzultace k jednotlivým kapitolám nové evropské metodiky SUMP 2.0., ze které se vytvoří ryze česká verze. Ta vznikne jako výsledek participace s politiky, úředníky, odborníky a širokou veřejností. Kromě pravidelných on-line konzultací se připravuje řada vzdělávacích akcí, v rámci kterých budou představeny průběžné práce na metodice. Mezi nejzajímavější patří workshop v Královéhradeckém kraji (3. 8. 2020), webinář pro obce a města k SUMP 2.0 a k Evropskému týdnu mobility (4. 8. 2020), workshop v Praze – Suchdol (13. 8. 2020), letní škola mobility – Made in Pardubice (2. – 3. 9. 2020), konference na Ministerstvu dopravy (11. 9. 2020), tisková konference v Senátu ČR k zahájení Evropského týdne mobility a iniciativy CityChangers - www.citychangers.eu (16. 9. 2020), Cargobike Fest v Hradci Králové (18. – 20. 9. 2020), konference České parkovací asociace (22. – 24. 9. 2020), on-line konference Města budoucnosti (1. 10. 2020), 28. Silniční konference v Olomouci (21. 10. 2020). Pro více informací napište na info@dobramesta.cz.

Pro propagaci metodiky SUMP 2.0. a souvisejících informací k plánování udržitelné mobility byla vytvořena observatoř městské mobility www.akademiemobility.cz, která je obdobou evropského portálu www.eltis.org. Na mezinárodním poli bude český přístup představen na webináři dne 22. 7. 2020 s názvem New Mobility Behaviour in Post COVID-19 World – V4 Perspective. Metodika bude dopracována podle poznatků z on-line konference Urban Mobility Days 2020. Podrobnosti k akcím najdete na odkaze: www.akademiemobility.cz/akce-prehled.

- Jaroslav Martinek, Partnerství pro městskou mobilitu -

Jak se stát členem CIVINETu

Žádost o členství je podmíněna zasláním:

- vyplněné přihlášky,
- deklarace zájmu stát se členem CIVINET na hlavičkovém papíru subjektu žádajícího o členství,
- dalších dokladů prokazujících rozhodnutí a oprávněnost rozhodnutí příslušného orgánu žadatele stát se členem CIVINET (v případě obcí/měst výpis usnesení rady nebo zastupitelstva o pověření osoby zastupovat město/obci a výpis usnesení zastupitelstva o schválení podání žádosti o členství)

na sekretariát CIVINET (Sekretariát CIVINET, Centrum dopravního výzkumu, v. v. i., Líšeňská 33a, 636 00 Brno) a elektronicky na e-mailovou adresu civinet@cdv.cz.

Rozlišujeme dva typy členství:

Řádné členství

s právem hlasování mohou získat místní samosprávné authority z České a Slovenské republiky, které mají zájem a jsou schopny se zapojit do Iniciativy CIVITAS.

Přidružené členství

je otevřeno asociacím, výzkumným centrům, univerzitám a dalším organizacím, které mají odborný zájem o udržitelnou městskou dopravu.

Kontakty

Sekretariát CIVINET Česká a Slovenská republika, z.s.

Centrum dopravního výzkumu, v. v. i.
Líšeňská 33a, 636 00 Brno
e-mail: civinet@cdv.cz

Kontaktní osoba v ČR:

Mgr. Michal Bajgart, e-mail: michal.bajgart@cdv.cz

Kontaktní osoba na Slovensku:

doc. Ing. Dana Sitányiová, PhD., email: dana.sitanyiova@fstav.uniza.sk.

Více informací o CIVINETu vč. přihlášky do CIVINETu a deklarace zájmu o členství jsou k dispozici na internetových stránkách <http://www.civinet.cz>.

O CIVINETu Česká a Slovenská republika, z.s.

Spolek CIVINET Česká a Slovenská republika, z. s., byl zapsán do spolkového rejstříku 15. listopadu 2014, IČO 03519996. Jedná se o síť měst a obcí se zájmem o udržitelnou mobilitu a inovativní řešení v dopravě. Jde o jednu z deseti sítí CIVINET, které působí na území EU.

O Zpravodaji CIVINETu Česká a Slovenská republika

Tento elektronický čtvrtletník slouží k informování všech zájemců o udržitelnou městskou mobilitu. Nabízí informace o vývoji v oblasti udržitelné mobility, o iniciativě CIVITAS a politikách Evropské komise. Příspěvky pocházejí od členů a sekretariátu CIVINET Česká a Slovenská republika a dalších evropských sítí CIVINET.

Redakce: Mgr. Denisa Morongová, Mgr. Alena Klímová, Mgr. Michal Bajgart, Mgr. Jana Kočková
(Centrum dopravního výzkumu, v. v. i.)

Sdělení

Názory zde prezentované jsou názory autorů a nemusí nutně odrážet pohledy Evropské komise.

Uzávěrka tohoto čísla: 17. 7. 2020

CENTRUM
DOPRAVNÍHO
VÝZKUMU

THE CIVITAS INITIATIVE
IS CO-FINANCED BY THE
EUROPEAN UNION